

innowacjespoleczne.org.pl

Ilustrowana Publikacja Psychoedukacyjna

trudne tematy w przystępny sposób

Łódzka
Innowacje
Psychoterapii

Ewa Cwalina Michał Stokwiz

zaraz stanie się
COŚ STRASZNEGO

Pierwsza pomoc dla osób zmagających się
 z OCD i ich rodzin

fot. Wojtek Radwański (www.wojtekradwanski.com)

1. Do kogo jest skierowana innowacja?

- do profesjonalistów w zakresie ochrony zdrowia psychicznego (psychologów, psychoterapeutów, psychiatrów)
- do pacjentów doświadczających różnych trudności wynikających ze swojego zaburzenia psychicznego
- do bliskich i członków rodzin pacjentów

2. Na jaki problem społeczny odpowiada?

Co dziesiąty Polak z powodu nadmiernego lęku lub stresu cierpi na jakąś fobię, która nierzadko znacząco wpływa na jego życie. Jednocześnie, mimo że jest to problem dotyczący tak wiele osób, w społeczeństwie brakuje informacji na temat zaburzeń lękowych. Nie ma w Polsce łatwo dostępnych sposobów na pozyskanie wiedzy, która umożliwiłaby pacjentom lepsze radzenie sobie z własnymi trudnościami związanymi z lękiem, stresem czy obsesyjnymi myślami.

Problemem są też zachowania osób z bliższego i dalszego otoczenia pacjentów. Często nie rozumiejąc natury choroby ulegają tendencji do stereotypizacji i krytykują zachowania osoby z zaburzeniami, a samą chorobę bagatelizują i lekceważą.

To wszystko negatywnie wpływa na samopoczucie osób z zaburzeniami, tym bardziej, że często one same nie wiedzą, co im jest i nie potrafią sobie poradzić ze swoimi problemami.

3. Opis innowacji

Skąd pomysł?

Inspiracją do stworzenia publikacji był kontakt innowatorów, z zawodu psychoterapeutów, z pacjentami oraz wymiana doświadczeń z innymi terapeutami. Zarówno pacjenci, jak i terapeuci zgłaszali potrzebę podręcznych, zrozumiałych i atrakcyjnych graficznie materiałów psychoedukacyjnych, które dostarczałyby podstawowych informacji na temat danego zaburzenia/choroby, przełamywałyby stereotypy i były pomocą w prowadzeniu psychoterapii. Innowatorzy stworzyli więc ilustrowaną publikację psychoedukacyjną dla osób zmagających się z nadmiernym lękiem i zaburzeniami obsesyjno-kompulsyjnymi pt. „Zaraz stanie się coś strasznego. Pierwsza pomoc dla osób zmagających się z OCD i ich rodzin”.

Doświadczenia zdobyte przy pisaniu książki, a także dokonany przegląd literatury naukowej ośmielił autorów do stworzenia innowacyjnego modelu tworzenia **Ilustrowanej Publikacji Psychoedukacyjnej**.

Istota innowacji

Innowacja to modelowy przepis na tworzenie ilustrowanych poradników psychoedukacyjnych pomagających nie-specjalistom – pacjentom i osobom z ich otoczenia – przyswoić informacje na temat różnych zaburzeń/chorób psychicznych. Treści opracowania pozwalają pacjentowi w zrozumieniu własnych zachowań. Publikację może być przekazywana przez lekarza podstawowej opieki zdrowotnej, psychiatrę lub psychoterapeutę pacjentowi, który doświadcza objawów wybranego zaburzenia. W założeniu pacjent czyta publikację samodzielnie i wykonuje opisane ćwiczenia. Może też pracować wspólnie z psychologiem lub z psychiatrą wykorzystując publikację do przezwyciężenia objawów zaburzenia, z którymi nie umie poradzić sobie samodzielnie. Pacjent i lekarz mogą przekazywać książkę kolejnym osobom, żeby im także ułatwić proces dochodzenia do zdrowia i radzenia sobie z podobnymi trudnościami. Innowacja daje szansę na uzupełnienie procesu terapeutycznego – stanowi wsparcie dla specjalistów z dziedziny ochrony zdrowia psychicznego, którzy dzięki publikacjom w sposób przystępny mogą przedstawić mechanizmy neuropsychologiczne.

fot. Wojtek Radwański (www.wojtekradwanski.com)

Innowacja krok po kroku

Stworzenie **Ilustrowanej Publikacji Psychoedukacyjnej** wymaga przede wszystkim zawiązania się zespołu specjalistów zajmujących się na co dzień określoną dziedziną ochrony zdrowia. Zdecydowanie zaleca się zaangażowanie do współpracy różnych specjalistów zajmujących się podobnymi tematami – np. psychologa, terapeutę czy psychiatrę. Wspólnie przygotowują oni dużo lepszą publikację o zaburzeniach psychicznych, których leczenie wymaga zarówno metod psychoterapeutycznych, jak i farmakologicznych.

I ETAP

Zbadanie zapotrzebowania na publikację

Pierwszy etap polega na zebraniu odpowiedniego zespołu, który będzie wspólnie tworzył publikację. W jego skład wchodzi specjalistów z danej dziedziny oraz osoba reprezentująca odbiorców innowacji. Do zadań zespołu na tym etapie należy:

- zdefiniowanie problemu, na jaki ma odpowiadać ilustrowana publikacja i specyfikacja grupy odbiorców
- przejrzanie dostępnych publikacji na wybrany temat
- dokonanie przeglądu aktualnych danych epidemiologicznych, raportów instytucji państwowych, organizacji pozarządowych, danych prognostycznych itp., w celu zgromadzenia szerokiego kontekstu na dany temat
- konsultacja pomysłu z innymi specjalistami z branży zajmującej się danym problemem
- zebranie opinii i potrzeb pacjentów (zaleca się przeprowadzenie kilku wywiadów oraz stworzenie anonimowej ankiety, którą inni specjaliści mogliby przekazywać swoim pacjentom)
- wstępne określenie budżetu

II ETAP

Definicja problemu, budżet

Po wstępnych pracach trzeba skryształizować swój pomysł do ostatecznej wersji oraz określić ostateczną grupę docelową.

Gdy zostaną już podjęte decyzje w sprawie wielkości publikacji, liczby planowanych ilustracji, jakości papieru oraz pierwszego nakładu, trzeba stworzyć ostateczny budżet planowanych działań.

III ETAP

Redakcja tekstu

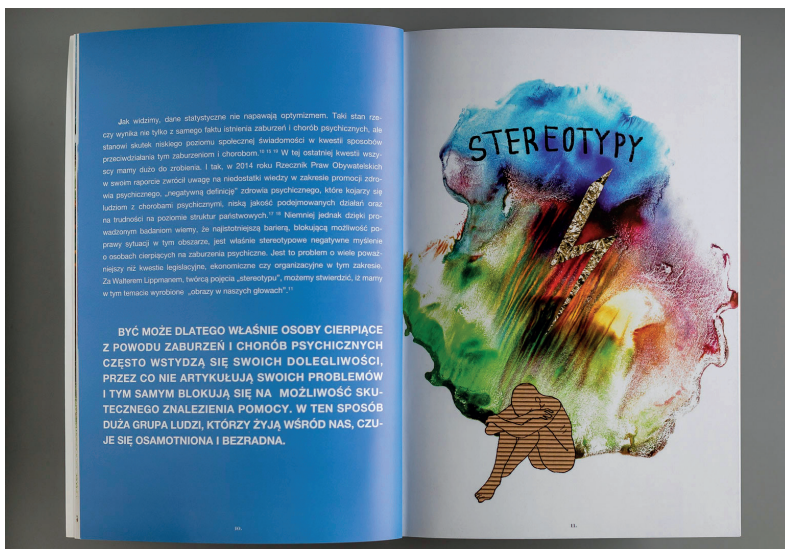
Teraz można zabrać się za tworzenie tekstu do publikacji. To czas na zebranie materiałów związanych z opisem zaburzeń/chorób oraz leczenia, które zostały zweryfikowane naukowo i należą do nowoczesnych metod czy praktyk.

Wskazówki dotyczące treści publikacji:

1. Pokaż zaburzenie/chorobę na szerszym tle i poinformuj o epidemiologii, co pozwoli wzbudzić w pacjencie świadomość, że nie jest sam. Takie działanie ma duże znaczenie w przypadku zaburzeń/chorób wstydlivych, stygmatyzujących itp.
2. Wskaż szerszy kontekst powstawania zaburzenia/choroby wykorzystując nawiązanie do czynników środowiskowych, osobowościowych, genetycznych, biologicznych – o ile umożliwi to teoria opisująca dane zjawisko. Innowatorzy są zdania, że pacjent mający świadomość szerokiego kontekstu życia, w jakim funkcjonuje i podejmuje leczenie, nie tylko będzie zażywał leki, ale postara się zmienić nawyki, zadba o relację z innymi ludźmi itp.
3. Podkreśl pozytywny wpływ przekształcenia poczucia winy i bezradności związanej z zaburzeniem/chorobą na poczucie wpływu i odpowiedzialności. Istotne jest podkreślanie faktu, że zaangażowanie pacjenta, współpraca ze specjalistami pozwala mu szybciej wrócić do zdrowia i podnieść jakość życia.
4. Oprócz opisów informacyjnych, teoretycznych dotyczących choroby/zburzenia, zadбай o praktyczne wskazówki, rady i ćwiczenia, które pacjent może wykonać lub zastosować w życiu codziennym.
5. Zadбай, aby czytelnik miał dostęp do bibliografii. Zaznaczaj indeksem przypisy związane z pozycją bibliograficzną.
6. Zadбай o czytelność tekstu i zabiegaj o stosowanie języka przystępnego dla osoby niewtajemniczonej w dziedzinę, którą opisujesz.

Po stworzeniu pierwszej wersji tekstu warto się postarać o recenzję/redakcję naukową, a także patronat instytucji związanej z dziedziną, w której powstaje publikacja. Ma to na celu weryfikację rzetelności materiału i uwiarygodnienie treści, co podniesie jakość publikacji.

Ostateczna wersja uzgodnionego tekstu powinna być poddana redakcji i korekcie językowej.

fol. Wojtek Radwański (www.wojtekradwanski.com)

IV ETAP

Opracowanie ilustracji

Gdy tekst już będzie gotowy, czas rozpocząć pracę z ilustratorem dokonując przeglądu inspiracji wizualnych oraz tworząc listę zagadnień, do których mają powstać ilustracje.

Na tym etapie warto rozważyć zastosowanie ilustracji w następujących obszarach:

1. Dane statystyczne istotne dla zaburzenia/choroby. Epidemiologia
2. Objawy zaburzenia/choroby
3. Proces leczenia
4. Mechanizmy powstawania i działania zaburzenia/choroby (mechanizmy genetyczne, biologiczne, osobowościowe, środowiskowe)
5. Mechanizm działania leków w danym zaburzeniu/chorobie

Po stworzeniu wstępnych ilustracji zaleca się konsultacje propozycji ilustracji z innymi osobami, pacjentami, specjalistami i zebranie informacji zwrotnych na ich temat. Na koniec tego etapu ilustracje powinny już być gotowe.

V ETAP

Złożenie publikacji

Po pomyślnym zamknięciu wszystkich wcześniejszych etapów wspólnie z osobami odpowiedzialnymi za redakcję tekstu i opracowanie graficzne można już zakończyć pracę nad publikacją. Warto rozesłać do grupy testowej wersję elektroniczną, by skontrolować pierwszy odbiór i w razie potrzeby nanieść poprawki.

Cały proces jest dokładniej opisany w modelu innowacji, do którego link jest podany na końcu broszury.

Do tej pory dawałam skróty Bryńskiej [naukowa publikacja dotycząca zaburzeń kompulsyjno-obsesyjnych], ale to jest książka napisana typowo naukowym językiem. Ta publikacja [Ilustrowana Publikacja Psychoedukacyjna] ma akcenty poznawczo-behawioralne, ale jest przystępna. Są przykłady ćwiczeń do wykorzystania, jest kolorowa, ma ciekawe ilustracje. Jest takim niezbędnikiem.

lekarka po przeczytaniu Ilustrowanej Publikacji Psychoedukacyjnej

Rynek psychoterapeutyczny jest niedofinansowany, jeśli chodzi o tego typu publikacje. Są ulotki, ale mają do tego dostęp psychiatrzy. W małym stopniu pacjenci dostają materiały psychoedukacyjne. Takie materiały – to są głównie informacje dotyczące leków. Ja sama tworzę materiały psychoedukacyjne dla moich pacjentów: lęk napadowy, zaburzenia dwubiegunowe, lęk uogólniony – generalnie zaburzenia lękowe, bo psychoedukacja tutaj się sprawdza jako pierwszy element terapii (w modelu poznawczo-behawioralnym, bo np. w podejściu psychodynamicznym może być inaczej).

lekarka po przeczytaniu Ilustrowanej Publikacji Psychoedukacyjnej

Ile to kosztuje?

Koszty tworzenia ilustrowanej publikacji mogą być bardzo różne w zależności od liczby stron, liczby ilustracji, tego czy publikacja będzie drukowana, czy tylko online, na jakich zasadach publikacja będzie udostępniana/przekazywana itd.

Trzeba także brać pod uwagę fakt, że różne tematy (obszary tematyczne) mogą wymagać różnych nakładów pracy na poszczególnych etapach powstawania nowej publikacji.

4. Kto za tym stoi?

Ewa Cwalina – psycholog, certyfikowana psychoterapeutka Polskiego Towarzystwa Terapii Poznawczej i Behawioralnej, prezes Łódzkiej Fundacji Psychoterapii, autorka i realizatorka projektów z zakresu ochrony zdrowia psychicznego. Od 15 lat prowadzi indywidualną praktykę psychoterapeutyczną.

Michał Stokwisz – psycholog, autor i realizator lokalnych i ogólnopolskich projektów z zakresu ochrony zdrowia psychicznego. Współpracownik Łódzkiej Fundacji Psychoterapii i Pracowni Psychoterapii Radwańska 4. Cały czas rozwija swoje umiejętności psychoterapeutyczne w ramach terapii skoncentrowanej na schematach oraz dialektycznej terapii behawioralnej.

5. Kontakty

<http://terapiapoludzku.org/ksiazka-psychologiczna/>

<https://www.innowacjespoleczne.org.pl/innowacja/ilustrowana-publicacja/>

mail: terapiapoludzku@gmail.com

Tekst: Adam Chabiera

Redakcja: Ewa Rościszewska

Projekt i skład: Kotbury, www.kotbury.pl

Fotografia na okładce: Wojtek Radwański (www.wojtekradwanski.com)

Maj 2019

